

“Mir” Parantezinde Yeni bir Dünya Güvenlik Krizi

Prof. Dr. Sema KALAYCIOĞLU

Mir sözcüğünün Rusça barış anlamına gelmesi ne kadar ilginç değil mi? İşin daha da ilginç yanı şu anda hem Rusya, hem de Ukrayna'daki iki devlet başkanının da isimlerinin “mir” takısı ile sonlanması. Ama bu “mir” sözcüğünün aynı zamanda dünya, dünyaya egemen olan güç anlamını taşıyor olması da yabana atılır bir rastlantı değil. Dünya şu anda Vlady mir'in ve Volody mir'in ülkesi Ukrayna'ya başlattığı askeri harekâtı göz kırpmadan izliyor.

Bu Günün Geleceği 2014 den beri belliydi

Kırım'ın 2014 yılında Rusya'ya katılmasından sonra Doğu Ukrayna'da ayrılıkçı hareketlerin ve özerklik taleplerinin yoğunlaştığını hatırlayalım. Aradan geçen zaman süresince, tarihi arka plan, Kırım'ın Rusya'ya karadan da bağlanması için Rusya tarafından iyi kullanıldı. Oysa hal böyle iken Donetsk, Luhansk ve bölgedeki diğer yerleşim yerlerinde, insanların yarı aç, yarı tok, barınaktan ve makul sağlık hizmetlerinden yoksun olarak yaşadığı gerçeğini Kiev yönetimi görmezden geldi. Yolsuzlukların önü alınamadı, ortak servetten Doğu Ukrayna veya Donbass hak ettiği payı alamadı. Büyük ümitler vad ederek göreve gelen bölgenin çocuğu Volodymir Zelenski ise bırakınız yaralara merhem olmayı, altına imza attığı Minsk protokollerini bile uygulayamadı. Neden? Muhtemelen bir referandum ile bir tür özerklik verilse, zaten Donbass'ın Rusya tarafından ilhak edileceğinin farkındaydı. Dünya gelişmeleri uzaktan, NATO ve Batı Avrupa kendi işine geldiği kadar yakından izledi. Normandiya grubu zaten bir farstı. Uluslararası gözlemciler, nüfuz edebildikleri nispette, bölgeyi izlemeye devam etti. AGİT(OSCE) gibi soruna sahip çıkmaya çalışan kuruluşlar ise, insan hakları ihlalleri ve can kayıplarının çetelesini tutmaktan ve raporlamaktan öte fazla bir şey yapamadı. İşte bu süreçte sorunlara en yakın konumda olan Kiev, dünyadan aman dilerken açık seçik seçim hesapları yapmayı da ihmal etmedi. Ama parantezin diğer kanadında Moskova, Batının elinde yaptırımdan daha fazla bir müdahale imkân ve ihtimalinin olmadığı bilinci ile Donbass ötesine ve kendisine yakın duran Belarus'un Ukrayna sınırına yığınak yapmayı tamamladı. Biliyor musunuz? Donbass sınırına askeri sağlık birimlerini getirmeye başladığı anda Putin'in önce Donbass'ı, sonra da Ukrayna'nın tüm doğusunu işgal edebileceği zaten belli oldu. Artık açık bir savaşa hazırды Rusya.

Don Durgun Akarken

İki bölgeye giren Rus askerleri ve tankları artık hiçbir şekilde oradan çıkmayacak. Donetsk ve Luhansk'ın bağımsızlığının Rusya tarafından tanınması kararını, Suriye hemen izledi. Şam yönetimi kendi ülkesinin toprak bütünlüğü konusunda herhalde Rusya'dan bir güvence aldı ki

bunu yaptı. Belarus da tanımış olmalı ki şu anda hareketlenen savaş sahnesinde, o sınırdan Ukrayna'ya doğru Rus askerlerinin kayışı var. Ama eğer Kırım'ı karadan Rusya'ya bağlamak asıl amaç idiye, o zaman, Don Nehrinin Doğu'sunda kalan Zaphorizhya'nın, Mariopol limanının da Rusya'ya geçmesi söz konusu olacaktır. Bu Ukrayna'nın Don Nehrinden öteye toprağının kalmaması demek.

Odesa'ya yapılan Rus saldırısı ise bana hemen 1992 de "ebediyen birlikte olmak" yemini ile birbirlerinden ayrılırken, Sovyetlerin Karadeniz filosundan Ukrayna'nın nasıl pay aldığını hatırlattı. Bunu Ukrayna her yıl Karadeniz'de Türkiye ile deniz manevrası yaptığında zaten hatırlıyor ve Rusya'nın günü gelince çok içerlediği bu konunun öcünü alacağını düşünüyordum. O zaman fütursuzca hareket etmekten çekinmeyen Kiev şimdi risk ve tehdit altında.

Çin bu Denklemin Neresinde?

Dünya finansal kriz, ekonomik durgunluk ve pandemi tufanını ancak aşarken Rusya biriktirdiği 700 milyar Dolar değerindeki uluslararası rezerve güvenerek bu işe girmiş olmalı. Buna rağmen Putin'in olimpiyatlar öncesinde Çin'i hoşluk olsun diye ziyaret etmediğine eminim. Batı'nın uygulayacağı tüm yaptırımlara karşı Çin, Rusya'yı her alanda takviye edecek bir üretim devi. Trenleri ile Çin her şeyi Rusya'ya aktarabilecek güçte. Henüz ele güne karşı Donetsk ve Luhansk'ı tanıdığını açıklamadı. Ama zaten gelişmeler, Don nehrini bile atlarken Çin Ukrayna harekâtının işgal olmadığını açıkladı ki, Tayvan'ın yüreğine korku salsın, ABD Asya Pasifik'e mi? Yoksa Karadeniz'e veya Batı Avrupa'ya mı bakacağını şaşırırsın. Acaba Pentagon'un aklına Rusya'nın Alaska'ya da bir harekât yapıp yapmayacağı sorusu geliyor mudur? Bilmem. Ama geçenlerde General Wesley Clark, "Rus kara ordusunun üçte ikisi Ukrayna'nın Doğusunda, üçte bir ise kendi doğusunda" derken belki böyle bir endişeyi dile getirmeye çalışıyordu.

Her saldırı Barış Harekâtı Olabilir mi?

Vladi mir'in, Volodi mir'e karşı başlattığı huruç, barış harekâtı mı? Hayır, bu planlı bir savaş. Etnik mazeretlere ve tarihin güç aldatmacasına dayandırılan bir saldırıyı barış harekâtı olarak kabul etmek zor. Buna rağmen, ihmallerle ve bilineni, bekleneni, nasılsa olmaz diye görmezden gelerek bu günlere gelindi. Şimdi Rusya'ya yatırım uygulayan ülkeler bundan kendileri de zarar görecek. Bence daha yolun başında Avrupa. Ya Rusya Yamal boru hattından doğal gaz sevkiyatını keserse? Ya Türk Akımı ve Mavi Akım hatlarından gaz sevkiyatını kısarsa? Veya bunlar için bazı beklenti ve talepleri olduğunu resmen muhatabı olan başkentlere bildirirse! İşte o zaman birçok Avrupa başkenti gibi Türkiye'nin de bazı acil planları olması gerek. Özellikle Boğazlar Türkiye'yi NATO üyeliği nedeni ile veya Ukrayna'nın baskısı yüzünden zor durumda bırakmamalı. Bu konuda Türkiye kendi ulusal menfaatini göz önünde bulundurmamak zorunda. Şu sıralar NATO iyiden iyiye safları sıkılaştırma çabasında. Baltık bölgesini güçlendirmek için Finlandiya ve İsveç de acilen NATO üyesi olur mu? Bunu da şu sıralar göreceğiz.